

УДК 37.018(73)"1970/1990"
DOI: 10.24144/2524-0609.2022.51.42-45

Дмитрів Юлія Миколаївна

аспірант

кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна
Yuliia.Dmytriv@lnu.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0002-8195-963X>

СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ДОМАШНЬОЇ ОСВІТИ У США (1970-1990-ТІ РР.)

Анотація. У статті розглянуто процес становлення домашнього навчання як однієї з альтернативних форм освіти у США. Проаналізовано історичні та соціальні передумови розвитку руху прихильників домашньої освіти. Метою статті є вивчення соціально-історичних і педагогічних передумов виникнення і становлення домашньої освіти в Сполучених Штатах Америки. Методи дослідження: систематизація результатів психолого-педагогічних досліджень, аналіз та синтез відомостей науково-педагогічної та історичної літератури з питання становлення та розвитку домашньої освіти у США, узагальнення для формування висновків дослідження. Висвітлено погляди прихильників і критиків домашньої освіти, їх основні аргументи та міркування. У результаті аналізу науково-педагогічної літератури, проаналізовано погляди педагогічних та філософських діячів, які зробили значний внесок в утвердження домашньої освіти у США. Окрім цього, поетапно розглянуто особливості становлення домашньої освіти та підвищення інтересу до навчання вдома в історичному контексті. З'ясовано особливості формування та сутність нормативно-правової бази домашньої освіти. У висновках констатовано відсутність єдиних освітніх стандартів та наявність значної автономії штатів у формуванні вимог щодо організації домашнього навчання. Проведено аналіз досліджень, що активно здійснювались в кінці ХХ ст., результати яких виявляли причини запровадження домашнього навчання у США. Встановлено рівні високого, помірного та низького законодавчого регулювання освітніх питань у різних штатах залежно від наявності та дотримання нормативно-правової документації.

Ключові слова: домашня освіта, історія домашньої освіти, домашня освіта в США, ідеї Дж.Холта.

Вступ. Дослідження історичних процесів виокремлення та розвитку домашнього навчання у світовій освітній практиці, пов'язане із значними труднощами. Насамперед, це відсутність достатньої кількості вичерпних матеріалів, які б могли точно відтворити та описати цей процес. Наприклад, до сьогодні залишається невідомим, якими матеріалами та книгами користувалися домашні педагоги, які дидактичні технології вони застосовували [9, с.122].

Домашня освіта з кожним днем стає популярнішою, з огляду на широку децентралізацію освітніх систем, зацікавлення інноваціями та все більшою толерантністю суспільства до альтернативних освітніх технологій і форм. Як у зарубіжних країнах, так і в Україні ця форма навчання переживає новий період кількісного та якісного піднесення, що зумовлює потребу її активного наукового дослідження. Серед країн, які мають найбільш потужний досвід у сфері практичного розвитку й теоретичних досліджень домашньої форми освіти, можна відзначити США, тому вивчення окреслених педагогічних здобутків стало предметом зацікавлення багатьох науковців.

Аналіз останніх джерел та публікацій. Проблема домашнього навчання сьогодні активно вивчається зарубіжними дослідниками, які розглядають історію її розвитку, особливості впровадження у практику, різноманітність форм педагогічної підтримки батьків, способи соціалізації здобувачів домашньої освіти тощо.

Серед видатних науковців, які працювали в руслі окресленої проблеми у США слід відзначити Дж. Холта – американського педагога, засновника теорії та практики домашнього навчання. Дж. Холт був переконаний у необхідності демократизації та індивідуалізації навчання, а тому активно підтримував поширення й легалізацію домашньої освіти у США. Його погляди поділяв і Р. Мур – американський вчений, який займався дослідженням інституційної дитячої освіти. У його оригінальних переконаннях є теза, про те що навчання дитини варто починати лише з 8-12

років. Вагомі дослідження були здійснені і Б.Д.Реєм, який став ключовою фігурою в історії руху домашнього навчання. Його праці тривалий час використовувалися як наукове підґрунтя для теоретичного і нормативного забезпечення домашньої освіти.

З когорти вітчизняних дослідників домашнього навчання слід виділити Л. Рубан. У своїх наукових працях вона розглядає питання домашнього навчання як альтернативної форми освіти, ґрунтуючись на педагогічних ідеях Дж. Холта. Загалом у вітчизняній науково-педагогічній літературі зазначена проблема вивчена не достатньо, тому потреба її подальших досліджень залишається актуальною.

Мета статті: вивчення соціально-історичних і педагогічних передумов виникнення і становлення домашньої освіти в Сполучених Штатах Америки.

Методи дослідження: систематизація результатів психолого-педагогічних досліджень, аналіз та синтез відомостей науково-педагогічної та історичної літератури з питання становлення та розвитку домашньої освіти в США, узагальнення для формування висновків дослідження.

Виклад основного матеріалу. Різноманітність альтернатив інституційній формі здобуття освіти у системі освіти США представлена дуже широко. Сьогодні вона існує у багатьох варіаціях, серед яких особливе місце займає домашня освіта. Сучасне домашнє навчання – це не відродження минулого, а свідомий вибір батьків, на який впливають багато факторів. Серед найбільш пріоритетних – недовіра батьків до традиційної системи освіти, яка спонукає прагнути до збільшення можливості батьківського контролю над якістю освіти своїх дітей. Домашнє навчання уособлює концепцію контролю за освітою на локальному рівні, яка закріплена у законодавстві штатів [8]. Саме тому науковці не тільки Америки, а й Європи констатують збільшення кількості школярів, які навчаються вдома [4, с.307].

Освітній рух, спрямований на поширення альтернативної освіти в США, з'явився внаслідок по-

літичних, соціально-економічних та культурних чинників, а його виникненню передували ряд подій. Зважаючи на аграрну спрямованість більшої частини території США у колоніальні часи (XVII-XVIII ст.), традиційна форма навчання перестала повною мірою задовольняти освітні потреби користувачів. Одним із виходів для робітничого класу стало навчання своїх дітей вдома. Водночас, деякі заможні колоністи, особливо в центральній і південній частині США, знайшли можливість найму персональних наставників (сучасних тьюторів) для педагогічного супроводу дітей в умовах домашнього навчання. Члени так званих безправних груп, до яких входили афроамериканці та жінки, також в більшості випадків не могли відвідувати державні навчальні заклади, тому часто навчалися вдома таємно [6, с.1376].

Як наслідок, у XIX ст. держава намагалась запровадити уніфіковану систему освіти, однак такі спроби викликали невдоволення серед тих верств населення, чий релігійні, соціальні, політичні вподобання базувались на інших поглядах на природу людського буття, принцип рівності, прагнення дотримання моральних догм, трансмісії певної культурної та релігійної традиції [1, с.7]. З огляду на це, видається можливим трактувати домашнє навчання як варіант знаходження компромісу у дискусії про те, хто повинен контролювати освіту американських дітей: уряд чи батьки. Незважаючи на те, що Верховний суд США визнав фундаментальним право батьків керувати освітою своїх дітей, він також підтвердив зацікавленість уряду в тому, щоб діти отримували базову освіту належного рівня [5, с.1061].

Тенденція до широкого впровадження в США домашнього навчання у його сучасній формі почала істотно вирізнятися наприкінці другої третини XX століття. Вчені вважають, що розвиток руху за домашню освіту значною мірою зумовило видання книги американського педагога Г. Коля «Відкритий клас», яка була опублікована у 1969 р. Згодом ця форма навчання все частіше почала з'являтися і в європейському середовищі. Серед альтернативних форм здобуття освіти домашня освіта у деяких штатах була найбільш популярною. Вона набула більшого поширення аніж школи, що працювали за Вальдорфською чи Монтесорієвською методиками. Власне ці школи, на той час становили єдину альтернативу державній освітній системі й політиці [7, с.332]. Рух прихильників домашнього навчання був настільки стрімким, що за підрахунками вчених кількість здобувачів домашньої освіти зростала від 10 до 20% щороку [6, с.1062].

Основоположні ідеї ініціаторів домашньої освіти базувалися на прагненні звільнити учнів від обмежень формальної освіти та надати їм вільний вибору власної освітньої траєкторії. Вважалося, що структурована навчальна програма не здатна врахувати індивідуальні відмінності у дітей а, отже, не може виявити та створити умови для розвитку їхніх задатків та здібностей. Прихильники домашньої форми навчання розглядали формальну освіту як страждання дітей, пов'язані з тим, що вони повинні сидіти певний час на уроці та мовчки виконувати завдання, що створює враження “нескінченного циклу примусового навчання” [3]. Вони вважали, що дітям потрібно більше часу проводити з батьками. Як наслідок, такі ідеї стали основою для створення соціального руху серед сімей, які були переконані, що якісна освіта дітей є батьківським, а не шкільним обов'язком.

Ще одним аргументом на користь розвитку домашнього навчання був протест проти навчальних програм традиційних шкіл, які були усталені й не до-

пускали змін. Як стверджував Дж.Холт, інституційна освіта ставила під сумнів найважливіші елементи розвитку дітей: творчість і допитливість [10, с.102].

Схожі ідеї також пропагував і Р.Мур, який вважав, що державна освіта розпочинається у занадто ранньому віці. Особливо складним є надто раннє навчання для хлопців, яким іноді потрібно довше часу, щоб досягти відповідного фізичного розвитку, перш ніж вступити до закладу освіти. Ще однією значимою особистістю серед прихильників домашньої освіти є австрійський філософ Іван Ілліч, який розглядав освіту як діяльність, що триває протягом усього життя і її не слід пов'язувати лише з шкільними вчителями. З огляду на це він ставив під сумнів обов'язковість відвідування школи, а надавав перевагу «вільній» формі навчання [8].

Критики домашнього навчання найбільше фокусують увагу на ризику зниження рівня міжособистісного взаємодії учня з іншими учасниками освітнього процесу, що певною мірою призводить до ізоляваності від суспільства. За їх словами, діти, які навчаються вдома, мають обмежену взаємодію зі своїми однолітками, а тому їм не вистачає необхідних навичок для забезпечення повноцінної соціальної активності в майбутньому. Життя дитини в ізольованому середовищі перешкоджає особистісному зростанню, умінню працювати в команді та її соціалізації. Дитині помітно бракуватиме досвіду, який вона могла б отримати, спілкуючись з однолітками в умовах традиційної школи [4, с. 307].

Запровадження домашнього навчання у США в 1970-х роках відбувалося в умовах утвердження контркультурних та лібертаріанських поглядів. Прихильники цих переконань намагалися повстати проти державної освітньої політики і внаслідок її суспільного осуду залишити освіту дітей під батьківським контролем.

Лідером контркультурного напрямку став місіонер, доктор Р. Мур. У 1969 році він, як тогочасний аналітик Департаменту освіти США, розпочав дослідження інституціалізації дитячої освіти. Його головною ідеєю, висвітленою у багатьох публікаціях, полягала у тому, що початок формальної освіти дитини слід відкласти до 8-12 років [10, с.105].

Другий напрям – педагогічний, теоретичне походження якого базоване на лібертаріанській течії, представником якої був учитель і гуманіст Дж. Холт. Основна ідея цього напрямку полягає в тому, що найбільш прогресивним способом навчання дитини є навчання вдома. Він також зазначав, що освітній процес традиційних шкіл, передбачає виключно репродуктивну діяльність учнів, а саме уся пізнавальна активність зводиться лише до механічного запам'ятовування. Більше того, таке навчання здебільшого пригнічує та підвищує тривожність у дітей. Він рекомендував батькам не вводити своїх дітей у середовище системи державної освіти, створювати освітнє середовище вдома, організовувати навчання згідно із принципом природовідповідності відповідно до особистих інтересів і потреб учнів. У колоніальні часи батьки виховували своїх дітей виключно вдома, при цьому залучали зусилля вихователів та старших дітей. Дж.Холт згадує, як колоніальні сільські однокімнатні шкільні приміщення послугували місцем для спільного навчання дітей із кількох сімей під керівництвом наставника або одного з батьків, який реалізовував персональну програму навчання [9, с.122].

Значна частина критиків шкільної освіти дійшла висновку, що державна система не піддається реформуванню, тому вони почали активно заохочувати батьків

навчати своїх дітей вдома. Збільшення кількості дітей, які навчалися вдома часто називають «рухом домашнього навчання», оскільки багато сімей оскаржували дії держави у політичній та юридичній площині, щоб уможливити альтернативний спосіб навчання дітей. Цей рух повернув батькам право вибору форми освіти і дозволив враховувати їхні рекомендації, які відповідали б конкретним культурним та соціальним поглядам на законодавчому рівні [7, с.331].

Впродовж 1970-1980 років керівництво штатів трактувало домашнє навчання як одну із причин пропуску шкільних занять, наголошуючи, що обов'язкове відвідування школи закріплене на законодавчому рівні. Саме тому відносини між прихильниками домашнього навчання та шкільною адміністрацією були дуже напруженими. У період 1980-х років прихильники домашньої освіти об'єдналися, щоб легалізувати домашнє навчання на державному рівні, так як навіть у 1980 році домашнє навчання залишалося нелегітимним у 30 штатах [8].

У 1983 році у США було засновано Асоціацію правового захисту домашньої школи (далі – Асоціація), що стало важливим кроком до визнання домашньої освіти на законодавчому рівні, адже основні зусилля роботи асоціації були спрямовані в русло легалізації домашнього навчання. Сьогодні Асоціація допомагає батькам, які навчають дітей вдома, у багатьох країнах та надають юридичну підтримку для тих, хто навчається вдома в усьому світі незалежно від віку.

Із початком легалізації домашнього навчання (у 1993 році воно стало легальним у всіх 50 штатах), кожен зі штатів намагався встановити локальний контроль за освітнім процесом шляхом визначення правил і положень для сімей, які навчають дітей вдома [2, с.161].

Відповідно до наявності та дотримання нормативно-правової документації розрізняють рівні високого, помірного та низького законодавчого регулювання освітніх питань [9, с.125]. Штати з високим рівнем законодавчого регулювання вимагають від батьків інформувати відповідний орган освіти про те, що вони мають намір почати навчання своїх дітей вдома. Прийняття законів про обов'язкове відвідування передбачало, що домашній навчальний план повинен бути затверджений штатом, а представники штату мали періодично відвідувати сім'ю, проводити стандартизовані тести для учнів та перевіряти чи є батьки дипломованими вчителями.

Штати з помірним регулюванням передбачають налагодження тісного зворотного зв'язку з батьками,

і відповідно останні зобов'язуються надавати результати тестів, з метою здійснення професійної оцінки прогресу учня.

Штати з низьким рівнем регулювання не вимагають від батьків встановлювати будь-які контакти з державою. Відтак, із 50 штатів – 41 не розробив навіть мінімальних академічних стандартів для батьків, які навчають дітей вдома.

Базовим чинником організаційного врегулювання домашнього навчання є впровадження проміжного та підсумкового оцінювання успішності учнів. Воно здійснюється з метою контролю рівня знань та є важливим для планування змісту, рівня складності і визначення темпу навчання. Контроль за успішністю учнів, які навчаються вдома здійснює державна школа у 23 штатах, в інших випадках – батьки самостійно контролюють рівень здобутих знань школярами. Окрім цього, батьки отримали можливість залучати дітей до позакласної діяльності з метою розвитку пізнавальної сфери. Близько половини штатів дозволяють «домашнім школярам» брати участь у позакласних заходах у їхній місцевій школі, інші, навпаки, забороняють такі заняття або залишають це на розгляд округу [8].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Зважаючи на особливості історичного становлення домашньої форми освіти в США, можна зробити висновок, що на цей процес вплинуло багато чинників: державна політика, соціальна нерівність, релігійні погляди, виникнення та обґрунтування нових педагогічних теорій. Основні ідеї домашньої освіти у США визначено у 1970-х рр. на підставі теоретичних напрацювань та практичних досліджень її прихильників: Дж. Холта, Р. Мура, Б. Д. Рея. Характерна для США відсутність єдиних освітніх стандартів для всіх штатів знайшла відображення в утвердженні значної автономії у формуванні вимог щодо організації домашнього навчання. У різних штатах залежно від наявності та дотримання нормативно-правової документації можна констатувати певну ієрархію рівнів законодавчого регулювання питань домашньої освіти: низького, помірного та високого. Вивчення історичного розвитку становлення домашньої освіти у США, дає можливість встановити кореляцію між суспільним замовленням та відповідними педагогічними пошуками і здобутками. Відтак, аналіз історичних процесів можна використати з метою моделювання майбутніх перспектив розвитку альтернативних способів здобуття середньої освіти із одночасним врахуванням багатьох ризиків та перспективних можливостей.

Список використаної літератури

1. Ветрова І. Методика навчання інформатики в школах нового типу: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. Київ, 2001. 20 с.
2. Рубан І. Домашнє навчання як альтернативна форма здобуття початкової освіти (за ідеями американського педагога Джона Холта). *Порівняльно-педагогічні студії*. 2014. №6 (20). С.161–168.
3. Basham P., Merrifield J., Claudia R. *Heburn home schooling: from the extreme to the mainstream*. Canada: The Fraser Institute, 2007. 24 p.
4. Collom E. The ins and outs of homeschooling: the determinants of parental motivations and student achievement. *Education and Urban Society*. 2005. No 37(3). P.307–335.
5. Moran C.E. How to regulate homeschooling: why history supports the theory of parental choice. *University of Illinois Law Review*. 2011. No 3. P.1061–1094.
6. Davidson T. Homeschooling / In Longe J.L. (Ed.). *Gale encyclopedia of children's health*, 4th edition. Gale, Detroit: Mich., 2021. P.1376–1379.
7. Gaither M. Theory and homeschooling in the USA: past, present and future. *Theory and Research in Education*. No 7 (3). 2009. P.331–346.
8. Heuer W., Donovan W. *Homeschooling: the ultimate school Choice*. Boston, MA: Pioneer Institute, 2017. 20 p.
9. Jolly J.L., Matthews M.S., Nester J. Homeschooling the gifted: a parent's perspective. *Gifted Child Quarterly*. 2012. No 57(2). P.121–134.
10. Kaya T. An evaluation of the historical development and recent state of homeschooling in the USA. *Turkish Journal of Sociology*. 2015. No 1. P.99–118.

References

1. Vietrova, I. (2001). *Metodyka navchannia informatyky v shkolakh novoho typu* [Methodology of teaching informatics in schools of a new type]. Extended abstract of Candidate dissertation. Kyiv, M.P.Drahomanov National Pedagogical University. [in Ukrainian].
2. Ruban, I. (2014). Domashnie navchannia yak alternatyvna forma zdobuttia pochatkovoї osvity (za ideiamy amerykanskoho pedahoha Dzhona Kholta) [Homeschooling as an alternative form of primary education (according to the ideas of the American educator John Holt)]. *Porivnialno-pedahohichni studii*, 6 (20), 161–168. [in Ukrainian].
3. Basham, P., Merrifield, J., & Hepburn, C. (2007). *Home schooling: from the extreme to the mainstream*. The Fraser Institute.
4. Collom, E. (2005). The ins and outs of homeschooling: the determinants of parental motivations and student achievement. *Education and Urban Society*, 37 (3), 307–335.
5. Moran, C.E. (2011). How to regulate homeschooling: why history supports the theory of parental choice. *University of Illinois Law Review*, 3, 1061–1094.
6. Davidson, T. (2011). Homeschooling / In J.L.Longe (Ed.). *Gale encyclopedia of children's health*, 4th edition. Mich.
7. Gaither, M. (2009). Theory and homeschooling in the USA: past, present and future. *Theory and Research in Education*, 7 (3), 331–346.
8. Heuer, W., & Donovan, W. (2017). *Homeschooling: the ultimate school choice*. Pioneer Institute.
9. Jolly, J.L., Matthews, M.S., & Nester, J. (2012). Homeschooling the gifted: a parent's perspective. *Gifted Child Quarterly*, 57 (2), 121–134.
10. Kaya, T. (2015). An evaluation of the historical development and recent state of homeschooling in the USA. *Turkish Journal of Sociology*, 1, 99–118.

Стаття надійшла до редакції 05.10.2022 р.
Стаття прийнята до друку 10.10.2022 р.

Dmytriv Yuliia

Post-Graduate Student

Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher Education
Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine

SOCIAL-HISTORICAL AND PEDAGOGICAL PRECONDITIONS FOR THE FORMATION OF HOMESCHOOLING IN THE USA (1970-1990s)

Abstract. The article describes the process of homeschooling as one of the alternative forms of education in the USA. The historical and social preconditions for the development of the supporters of homeschooling movement are analyzed. The purpose of the article is to study the socio-historical and pedagogical preconditions for the emergence and development of homeschooling in the USA. Research methods: systematisation of the results of psychological and pedagogical research, analysis and synthesis of information from scientific, pedagogical and historical literature on the issue of the formation and development of home education in the USA, generalization for the formulation of research conclusions. The views of supporters and critics of home education, their main arguments and considerations are highlighted. As a result of the analysis of scientific and pedagogical literature, the views of pedagogical and philosophical figures who made a significant contribution to the establishment of homeschooling in the USA were analyzed. In addition, the peculiarities of the formation of homeschooling and the increase of interest in homeschooling in the historical context are considered step by step. The peculiarities of the formation and essence of the regulatory and legal framework of homeschooling have been clarified. The conclusions state the absence of uniform educational standards and the presence of significant autonomy of the states in the formation of requirements for the organization of homeschooling. An analysis of research actively carried out at the end of the 20th century, the results of which revealed the reasons for the introduction of homeschooling in the USA, was conducted. The levels of high, moderate and low legislative regulation of educational issues in different states are established depending on the availability and compliance with regulatory and legal documentation.

Key words: homeschooling, history of homeschooling, homeschooling in the USA, ideas of J.Holt.